

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРАКТИКА – ІДЕЇ – ПРОПОЗИЦІЇ

Шаров О.І.
м. Київ, 27 травня 2010 р.

1

Ключові проблеми розвитку системи вищої освіти

- Відсутність перспективного бачення системи вищої освіти в Україні
- Суцільна недовіра усіх акторів системи (держава та Уряд, викладачі, адміністрації ВНЗ, студенти, роботодавці, домогосподарства)
- Викривлення конкуренції у вищій освіті (між навчальними закладами, викладачами, студентами тощо)

2

Громадська законодавча ініціатива:

- Має на меті сприяння максимальній ефективності вищої освіти в Україні через вдосконалення її законодавчого регулювання
- Необхідно розробити набір ідей для законодавчих новацій різних рівнів на 2010-2015 років
- Інтеграція у світовий освітній простір

3

Сучасний стан законодавства про вищу освіту

- Архаїчний Закон (1998 -) 2002 року
- Неуспішність його системної модернізації в 2003-2007 роках
- Низка лобістських успіхів окремих акторів
- Проект системних змін 2008 року та його доля
- Проект нового керівництва МОНУ

4

Цикли та ступені

Закон 2002 р.	Проект 2010 року	ЄПВО та НД
Освітньо-кваліфікаційні рівні		Цикли
Молодший спеціаліст	Молодший спеціаліст	Короткий цикл
Бакалавр	Бакалавр	Перший цикл
Спеціаліст		
Магістр	Магістр	Другий цикл
Наукові ступені	Освітньо-науковий рівень + науковий ступінь	
Кандидат наук	Доктор філософії	Третій цикл
	Науковий ступінь	
Доктор наук	Доктор наук	

5

Цикли та ступені: дивитись у корінь

Невизначена пріоритетність:

- Державного класифікатора професій
- ОКР бакалавра та магістра
- Трициклової системи

Невирішене питання:

- Бакалавр (перший цикл) – повна вища освіта

6

Пропозиції до розділу II: цикли та ступені

- Структуру вищої освіти утворюють цикли та ступені:
- 1) короткий цикл – асоційований бакалавр;
- 2) перший цикл – бакалавр;
- 3) другий цикл – магістр;
- 4) третій цикл – доктор філософії

7

Пропозиції до розділу II: ступінь асоційованого бакалавра

- ... передбачає набуття компетенцій для виконання завдань та обов'язків (робіт), що передбачені кваліфікаційними характеристиками для первинних професій (посад) фахівців (крім тих, що передбачають вищий рівень підготовки) та деяких професій технічних службовців, працівників сфери торгівлі та послуг, кваліфікованих робітників з інструментом, пов'язаних з виконанням робіт високої кваліфікації

8

Пропозиції до розділу II: ступінь бакалавра

- ... набуття компетенцій для виконання завдань та обов'язків (робіт), що передбачені кваліфікаційними характеристиками для первинних професій (посад) професіоналів (крім наукових та науково-педагогічних працівників), деяких професій менеджерів (управителів) та фахівців

9

Пропозиції до розділу II: ступінь магістра

- ... набуття компетенцій для виконання завдань та обов'язків (робіт) інноваційного та узагальнюючого характеру, що передбачені кваліфікаційними характеристиками для первинних професій (посад) наукових та науково-педагогічних працівників, а також керівників, менеджерів (управителів)

10

Пропозиції до статті 1: ключові означення

- напрям – первинна одиниця розрізнення підготовки фахівців з вищою освітою за узагальненим об'єктом діяльності
- спеціальність – складова напрямку, в межах якої здійснюється підготовка асоційованого бакалавра за певними виробничою функцією та/або предметом діяльності

11

Пропозиції до розділу III: зміст вищої освіти

- Зміст вищої освіти зумовлюється суспільними вимогами до компетенцій фахівців з вищою освітою і визначається стандартами для циклів вищої освіти за напрямами та спеціальностями (науковими спеціальностями), а також освітніми потребами осіб, які здобувають вищу освіту

12

Стандарти вищої освіти

Закон 2002 року		Проект 2010 року			
Порядок розроблення стандартів					
Стандарти вищої освіти	Державні	Переліки напрямів, спеціальностей та кваліфікацій	Стандарти вищої освіти	Державна компонента	Переліки напрямів та спеціальностей
		Вимоги до освітніх рівнів			ОКХ
		Вимоги до ОКР			ОПП (з програмами нормативних дисциплін)
	Галузеві	ОКХ (чому потрібно навчити)		Компонента ВНЗ	Засоби діагностики
		ОПП (чому потрібно навчити)			ОПП (вибіркова)
		Засоби діагностики			Засоби діагностики (В)
	ВНЗ	ОКХ (вибіркова)			
		ОПП (вибіркова)			
		Засоби діагностики (В)			

+ переліки спеціалізацій та навчальні плани ВНЗ ¹³

Пропозиції до розділу III: стандарт (!) вищої освіти

- Державна компонента
- вимоги до компетенцій випускників вищих навчальних закладів;
- освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма нормативної частини змісту освіти

Пропозиції до розділу III: нормативна частина змісту освіти

- Може визначати не більше:
- 60% навчального часу короткого циклу
- 50% навчального часу першого циклу
- 40% другого циклу

15

Пропозиції до розділу III: стандарт (!) вищої освіти

- Компонента ВНЗ
- освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма вибіркової частини змісту освіти
- програми навчальних дисциплін
- засоби діагностики якості вищої освіти

16

Пропозиції до розділу III: національна рамка кваліфікацій

- Національна рамка кваліфікацій вищої освіти містить перелік назв кваліфікацій, адаптовану до Європейської системи кваліфікацій, що присвоюється при здобутті відповідних ступенів за напрямками, спеціальностями та науковими спеціальностями

17

Пропозиції до розділу V: вищі навчальні заклади

- Вищий навчальний заклад **визнається:**
- класичним університетом - підготовка магістрів не менше ніж за 8 галузями знань і підготовка наукових кадрів не менше ніж з 8 наукових спеціальностей
- профільним університетом - 4 галузі знань і 3 наукових спеціальності
- академією – 1-3 галузі освіти і 3 наукових спеціальності
- Коледж та Проф. коледж створюються

18

Пропозиції до розділу V: вищі навчальні заклади

- В Україні здійснюється державна та громадська акредитація напрямів та спеціальностей, а також може здійснюватись громадська акредитація вищих навчальних закладів, освітніх програм тощо.
- Державне визнання агенцій, що провадять громадську акредитацію, здійснюється в порядку, встановленому КМУ

19

Пропозиції до розділу V: вищі навчальні заклади

- Основною метою діяльності ВНЗ є забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, **задоволення освітніх потреб громадян**, підготовка **фахівців** для потреб України
- Автономія надається університетам та академіям, а не лише національним чи дослідницьким університетам
- Внутрішня структура ВНЗ – різна та гнучка, а не визначена Законом

20

Державне фінансування:

- Держзамовлення є витратним та неефективним
- Держава платить за третину студентів, на решту коштів немає
- Маса випускників не може або не збирається працювати за фахом
- Перспективні науковці емігрують

21

Пропозиції до розділу XI: дві форми держфінансування

- Запровадити дві форми державного фінансування підготовки фахівців з вищою освітою: державне замовлення (державні і комунальні ВНЗ) та державна підтримка на здобуття вищої освіти (надається громадянам незалежно від форми власності ВНЗ, в якому вони здобувають освіту)

22

Пропозиції до розділу XI: нове державне замовлення

- Держзамовлення на потреби суспільного сектора: Національної та галузевих академій наук, державних ПОУ, ЗС, правоохоронних органів
- На держзамовленні: договір про гарантовану роботу (службу) за розподілом впродовж п'яти років або відшкодування бюджетних витрат

23

Пропозиції до розділу XI: державна підтримка

- Принциповою є зворотність фінансування, що стимулюватиме раціональний підхід до освіти
- Повернення коштів уможливить мультиплікативне збільшення фінансування вищої освіти
- ЗНО як критерій відбору на держзамовлення та умова надання державної підтримки

24

Пропозиції до розділу XI: державна підтримка

- Через певні пільги з погашення кредиту держава отримує ефективний інструмент стимулювання молоді до роботи в сільській місцевості, народження дітей, академічної кар'єри, державної служби тощо

25

Бюджетний кодекс

- Яким є статус державного та комунального ВНЗ: бюджетна установа чи одержувач бюджетних коштів?
- Від цього вибору залежить автономія та гарантії фінансування навчальних закладів

26

Трудовий кодекс

- Науково-педагогічні працівники хочуть мати статусні привілеї, що захищають академічну свободу
- Керівники ВНЗ та науково-педагогічні працівники хочуть мати якнайдовші контракти або взагалі постійну гарантовану зайнятість

27

Пенсійне забезпечення

- Усі хочуть пенсійних привілеїв державних службовців
- Ніхто не хоче службових регламентів та позаслужбових обмежень, які декларуються для державних службовців

28

Дякуємо за підтримку
проекту Міжнародному
фонду “Відродження”

Дякую за увагу!